

РЕЦЕНЗИЯ

от д.н. Александър Любенов Гънгов, проф. СУ Св. Климент Охридски

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, по:
област на висше образование Хуманитарни науки
професионално направление 2.3. Философия

(Формална и практическа логика)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 96. от 11.11.2025 г., и в интернет страницата на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра **Философия** към Философско-исторически. факултет, като кандидат участва гл. ас. др. Мартина Стоилова Минева-Николова от катедра Философия на Философско-историческия факултет на Пловдивския университет

1. Общо представяне на получените материали

Предмет: Със заповед № РД-22-37 от 09.01.2026 г. на ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ по област на висше образование .Хуманитарни науки, професионално направление 2.3. Философия, (Формална и практическа логика), **обявен за нуждите на катедра Философия към Философско-исторически факултет** За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат:** гл. ас. д-р Мартина Стоилова Минева-Николова от катедра Философия на Философско-исторически. Факултет на Пловдивския университет

Представеният от гл. ас. д-р Мартина Стоилова Минева-Николова комплект материали е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

1. Молба по образец до ректора за допускане до участие в конкурса;
  2. Автобиография по европейски формат;
  3. Диплома за висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „магистър“
  4. Диплома за образователната и научна степен „доктор“;
  5. -
  6. Списък на научните трудове;
  7. Научни трудове
  - 7.1 -
  - 7.2
- Списък на цитиранията;

8. Справка за съответствие с минималните национални и допълнителни факултетни изисквания
9. Анотации на материалите по чл. 65 от ПРАСПУ на български и английски език
10. Самооценка на приносите;
11. Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи
12. Удостоверение за трудов стаж;
13. Документи за учебна работа;
14. Документи за научно-изследователска работа;
15. –
16. -
17. Други документи
18. Комплект документи на хартиен носител от т. 1 до т. 17 – 2 броя;
19. Комплект документи на електронен носител от т. 1 до т. 17 – 2 броя

Кандидатката гл. ас. д-р **Мартина Стоилова Минева-Николова** е приложила общо 15 научни труда: 11 студии, 2 монографии, 2 статии. Приемат се за рецензиране 15 научни труда, които са извън дисертацията. Разпределението на научните трудове по съответни рубрики в страната и в чужбина е както следва: 15 в страната.

2. Кратки биографични данни (на кандидата)

Кандидатката завършва ПУ „**Паисий Хилендарски**“ през 2009 г. с бакалавърска степен в специалност философия. През 2011 г. получава магистърска диплома по същата специалност от СУ „**Св. Климент Охридски**“. През 2015 г. получава ОНС доктор по 2.3. Философия също от СУ „**Св. Климент Охридски**“. От февруари 2016 г. е щатен асистент, а от 2019 г. — гл. ас. в катедра Философия на ПУ „**Паисий Хилендарски**“.

3. Обща характеристика на дейността на кандидатката

Кандидатката води 7 курса в бакалавърските програми на ПУ „**Паисий Хилендарски**“, 2 в магистърски програми, 1 в докторантска и по два в Центъра за квалификация на ПУ „**Паисий Хилендарски**“ и във филиала на ПУ „**Паисий Хилендарски**“ в гр. Кърджали. Всички курсове изискват високи преподавателски умения, които кандидатът несъмнено притежава и прилага на практика. Една от монографиите, с които участва в конкурса—„**Лудвиг Витенщайн: проблематизирането на философията. Праксеологически обрат, граници, легитимация**“, София, Фондация „**Хетеродоксия**“, 2021—е замислена като учебник за курсовете, които кандидатката чете по Формална логика, Философска логика, Аналитична философия, Философия за хуманитарни науки и др. Другата монография, представена за конкурса, както повечето от студиите и статиите, също са предназначени за да бъдат ползвани в учебния процес на кандидатката.

Монографията „**НОВАТОРСТВА. Абдукция, индукция, трансдукция в логиката на практиката**“, София, Издателство „**Изток-Запад**“, 2025 е със сигурност резултат на дългогодишен задълбочен труд. Тя се състои от общо 293 страници—273 стр. основен текст и 20 стр. библиография и съдържание на английски език, като библиографията съдържа около 200 източника на български, английски, немски, испански и руски език. Структурата на монографията е разделена на предговор, [теоретичен—Ал. Г.] увод, три части, номерирани с цифри, но изписани с думи, и заключение. Всяка част е организирана във вид на отделни глави,

означени с римски цифри, а те от своя страна—в под-глави (с изключение на трета част), отбелязани с арабски цифри.

В теоретичния увод се представя изследователската стратегия, ясно се набелязват теоретичната рамка, основната цел и поставените задачи, а също така читателят се въвежда в предистория на изследването. Тук се предоставя на цялото изследване стабилна основа, както и гаранция, че читателят ще има възможност да следва безпрепятствено замисъла на авторката.

В първата част—**Недедуктивните изводи: логически проблематизации, легитимация, критики**—се обсъждат по оригинален начин изходните постановки на цялостната концепция за абдукцията, както те се откриват в наследството на Чарлс Пърс. Настоява се на логическия характер на този тип извод и се подчертава, че най-съществената специфика на абдукцията се намира в способността ѝ да предоставя нова перспектива във вид на хипотези за ендегенната практическа логика. Тук Минева не само демонстрира задълбочено и детайлно разбиране на тезите на Пърс, но успява да ги вплете в контекста на цялостния логически потенциал на американския прагматист, а също така да ги огледа и доизясни от позицията на научното откривателство. Авторката умело съотнася и разграничавана концепцията за абдукцията с тази за индукцията, очертава с прецизна конкретика полето на действие и особеностите на всеки от тези типове недедуктивен извод. Напълно оправдано се посочва, че *диференция специфика* на индукцията е в нейната способност да разширява новаторския хоризонт, предоставен от абдукцията, а също така да го потвърждава или опровергава. Също в тази част се въвежда изключително продуктивното понятие „абдуктивна индукция“, което както хвърля допълнителна светлина върху разликата между двата типа извод, така и доказва новаторската мощ при тяхното комбиниране.

Убедителният анализ на класическата концепция на Пърс за абдукцията, съвместно с неговите идеи за индукцията, е последван от проследяване на този тип недедуктивен извод в работите на Норуд Хансън. Минева изяснява тези съвременни опити за реинтерпретация на Пърс, спирайки се на проблематичните моменти, които Хансън не успява да преодолее. Следвайки преразглеждането на абдукцията чрез съотнасянето ѝ с Кантовата естетика, направено от Джон Кааг, авторката отново напълно обосновава настоява, че дори при намесата на въображението не става дума за озарение *ex nihilo*, а абдукцията разчита на предварителна контекстуалност и не губи характера си на логически извод.

Особено интересна и обещаваща е представената в трета глава на първа част концепция за трансдукцията. Тук се създава алюзия за формалнологическата трансдукция като извод, при който предпоставките и заключението са с еднакво ниво на общност. Но всъщност Минева изхожда от разбирането за трансдукцията в трудовете на Владимир Библер, схващана като „взаимна рефлексия“ при диалога. Тя преосмисля този възглед, стигайки до твърдението за „некантов априорен синтез“, откриващ нов, а по-точно, революционно нов хоризонт в новаторските практики. По този начин трансдукцията се представя не толкова като отделен тип недедуктивен извод, каквито са абдукцията и индукцията, а като характеристика на революционните новаторски практики, когато биват разглеждани откъм логическата им страна.

Във втората част—**Практическа логика на новаторствата: недедуктивните извеждания и предизвикателствата пред анализа**—се търсят значимите философски основания за недедуктивните изводи, разгледани в първата част. Субстанциалността и размахът на подхода на Минева при изпълнението на тази задача са наистина впечатляващи.

Тя представя дебата на Касирер и Хайдегер в Давос през 19929 г. като завладяваща картина, ценна от теоретична гледна точка със заключенията относно неklasическото априорно синтезиране и неформализуемия остатък. Тук се прояснява как проблемът за общовалидността на недедуктивните практики се разрешава чрез въвеждането на термина „абдуктивен квант“ като априори схематизиран образец, както и чрез понятието за „трансцендентален трети“. Логическата специфика на недедуктивните изводи се доизяснява от перспективата на „волюта за формиране“, а също така посредством различаването между „миг“ и „времеви интервали“, при което се обръща внимание на изводите по аналогия, но именно с оглед на обсъжданата проблематика. Постигнатото в първите две глави на тази част философско фондиране се прецизира в третата глава, където се преосмислят предпредикатните противоречия, и се изследва отношението между аномалия и априорен синтез.

В третата част—**Йоханес Кеплер: „войната с Марс“ и теоретичният му замах**—философско-логическите постановки се апробират и окончателно затвърждават. Централно място тук се отделя на понятието „теоретичен замах“, разработено подробно едва в третата глава, но цялото разгръщане на тезите в предходните глави води именно към представянето на значимостта на това понятие. Така „теоретичният замах“ прави възможен прехода от Кеплеровото откритие на елипсичната орбита на Марс към преразглеждането на цялостната кинематика в рамките на слънчевата система от позициите на динамиката, което е очевиден революционен преход с трансдуктивен характер в ендегенната логика на практиката.

Относно заключението на монографията, ми се струва необходимо да подчертая, че в него не просто се синтезира изложението, но съвсем точно се извеждат основните постижения на този труд, които смятам, че са неговите действителни приноси: те са свързани с откритите граници и преосмислените концепции, с прилаганата методология и търсените теоретични резултати, както и с умело проведенния експериментален анализ на недедуктивните изводи в практиката на научното откритие. Заслужава да се споменат и перспективите, които авторката очертава пред бъдещи изследвания в руслото на разработваната проблематика, които без съмнение е способна да осъществи, и много се надявам, че това ще намери място в следващата ѝ монография.

Накрая, но само по място, а не по значимост, бих искал да подчертая, че приложението на монографията, отнасящо се до екзогенната теоретична логика и обсъждащо две теми— „Как се оказва възможна неklasическата логика на диалектичното“ и „Измеренията на неklasическата логика на диалектичното и проблемът за субектността“—завършват цялостта на монографията по достоен начин както спрямо вписването ѝ в чист теоретичен контекст, така и с оглед представянето на друг тип перспектива към ендегенната логика на практическото при нейните операции в сферата на новаторството.

Втората монография—„Лудвиг Витенщайн: проблематизирането на философията. Праксеологически обрат, граници, легитимация“, София, Фондация „Хетеродоксия“, 2021—съдържа 240 стр., разделена е на предговор, въведение, две части (където са включени пет глави), заключение, библиография, както и резюме и съдържание на английски език. Библиографията включва над 100 заглавия на български, английски, руски и френски език.

Книгата представя ерудирана и стройна интерпретация на централни идеи в трудовете на Лудвиг Витенщайн в контекста на взаимодействие със съвременниците му от аналитичното направление, както и разширява полето на интерпретация на неговото наследство чрез „поствитенщайнския чувствителност“—термин, подбран напълно

оправдано от Минева. Средоточие на нейния интерес в тази работа са езиковите игри на легитимация, които тя успява да разгледа чрез специфична аналитика, осъществявайки основния си замисъл, а именно, основателното обсъждане на проблема за именуването. Авторката не само представя уникална по своята дълбочина и елегантност интерпретация на „Логико-философския трактат“ и на „Философски изследвания“, но успява да извърши смислов преход между двете работи и двата периода на Витгенщайн, следвайки „кардиналния проблем на философията“ за противоположността между казване и показване чрез въвеждане на индикатори като правила на езиковите игри, семейни прилики и граматическо наблюдение.

Минева открива значими доводи, позволяващи ѝ да се усъмни в тезата на австрийския философ, че „философията е невъзможна като теория, която да удържа рефлексия върху метода, и като теория за изменчивостта на езиковите игри в практиката.“¹ Подобно съмнение я стимулира да премине към положителна програма за излагане на собствените си тези, позволяваща ѝ да достигне до поредица от съществени изводи. Тя смята, че в логиката на обикновения език е необходимо да се утвърдят референциални правила за разбирането на езиковите игри на легитимация, тъй като подобни правила са свързани с възможността за упълномощаване. Авторката също така открива, че изначалният потенциал на термина „езикова игра“, както е разбран от самия Витгенщайн, продуктивно се разширява чрез оглеждане на метода на граматическото наблюдение, както и чрез значението, което „езикова игра“ е придобила в етнометодологията. Също така Минева установява, че несъвпадението между теория и практика по Бурдийо би могло да се схваща като парадигма за езикови игри. Освен това тя подчертава, че постановките на Лиотар относно делегитимацията на метаразказите я улесняват да види връзката между езиковите игри, границите на философията и нейните легитимационни функции. Накрая, авторката прави принципно заключение за това, че „макар не всички езикови игри на легитимация в изследването да са философски, то всички те се оказаха философски проблеми.“²

Кандидатката е представила 15 цитирания на свои научни трудове, като всички цитирания са обстойни, по същество и оценяват положително цитираните идеи. Пет от цитиранията са в издания на английски език, а останалите—на български. Цитиращите автори са от различни научни институции в България, което е явно доказателство за популярността на кандидатката извън ПУ „Паисий Хилендарски“, както и за значимостта на нейните научни постижения. Всички цитирания са направени от 2023 г. нататък и са свързани с трудовете, представени за участие в конкурса.

Представените за участие в конкурса 11 студии и 2 статии са свързани с философските теми и тези, разработени в монографиите. Всички те убедително показват зрели умения за работа в по-късите философски жанрове, точност и яснота на изказа, последователна аргументация при защита на възгледи, както и солидна научна стойност на дискутираните теми. Дадените публикации затвърждават убеждението, създавано от монографиите, за висок академичен професионализъм на национално и международно ниво, който несъмнено ще допринесат за повишаване на признанието на авторката сред съответните научни среди, както и за затвърждаване на престижа на ПУ „Паисий Хилендарски“.

---

¹ Мартина Минева, „Лудвиг Витгенщайн: проблематизирането на философията. Праксеологически обрат, граници, легитимация“, София, Фондация „Хетеродоксия“, 2021, стр. 13. ² Пак там, стр. 15.

4. Оценка на личния принос на кандидатката

Несъмнено всички формулирани приноси в монографиите, студиите и статиите, а също така и получените резултати, са лична заслуга на кандидатката.

5. Критични забележки и препоръки

Нямам критични бележки към представените за рецензиране трудове, нито към преподавателската дейност на кандидатката. Препоръчвам монографията „НОВАТОРСТВА. Абдукция, индукция, трансдукция в логиката на практиката” да бъде издадена на един от световно признатите във философската общност езици, като ПУ „Паисий Хилендарски“ съдейства финансово за публикацията, превода и езиковата редакция на бъдещата книга.

6. Лични впечатления

Личните ми впечатления са свързани със съвместно участие в конференция в ПУ „Паисий Хилендарски“ през 2023 г. и в семинар през 2026 г., при което потвърждават изключително високото академично ниво на кандидатката.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от ас. д-р Мартина Стоилова Минева-Николова, **отговарят на всички** изисквания(та) на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатката в конкурса е представила достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“ и включени в конкурса за главен асистент–представените трудове надхвърлят стандартните изисквания за подобен конкурс. В работите на кандидатката има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание, като представителна част от тях са публикувани в списания и в научни сборници на български и на английски език, издадени от международно утвърдени академични издателства. Теоретичните ѝ разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на ас. д-р Мартина Стоилова Минева-Николова **е несъмнена**.

Постигнатите от ас. д-р Мартина Стоилова Минева-Николова резултати в учебната и в научноизследователската дейност **напълно** съответстват на минималните национални изисквания, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове и с оглед на анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни и научноприложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Философско-историческия факултет за избор на ас. д-р Мартина Стоилова Минева-Николова на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование Хуманитарни науки, професионално направление 2.3. Философия (Формална и практическа логика).

03.03. 2026 г.

Рецензент: .....

(подпис)

Проф. д.н. Александър Гънгов

(ак. дл., н. ст., име, фамилия)